

Η διαλεκτική σχέση μεταξύ Θείας Χάριτος και ανθρώπινης υπάρξεως (Ηλίας Λιαμής, δρ. Θεολογίας, Καθηγητής Μουσικής, Πρόεδρος της Συνοδικής Υποεπιτροπής Καλλιτεχνικών Εκδηλώσεων της Εκκλησίας της Ελλάδος)

[/ Πεμπτούσια](#)

Συνεπώς, η νοερά προσευχή λειτουργεί κατά δύο τρόπους: Είτε «η ενέργεια γίνεται εν καρδία των παθών δηλονότι μειουμένων, δια συνεχούς επικλήσεως Ιησού Χριστού», είτε «το πνεύμα έλκει τον νουν προς εαυτό, εις το βάθος της καρδίας άγχον αυτόν και της συνήθους περιφοράς απείργον» [139]. Στην πραγματικότητα, πρόκειται για δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Ό,τι ανθρωπίνως, και άρα ατελώς, επιχειρείται κατά τον πρώτο τρόπο αναλαμβάνει να τελειοποιήσει η θεία Χάρις κατά τον δεύτερο [140].

Από την στιγμή, κατά την οποίαν η Χάρις ενεργεί στον άνθρωπο, αυτός καθίσταται όργανό της. Το θέλημά του έχει ατονήσει, «αυτός γαρ εστιν <ο ενεργών> εν ημίν και το θέλειν και το ενεργείν υπέρ της ευδοκίας» [141].

Τοιουτοτρόπως επιτυγχάνεται η ένωση του ανθρώπου με τον Χριστό. Ακριβέστερα, καθίσταται μέλος του Χριστού «απ' εντεύθεν...την μόρφωσιν της αληθείας, και της γνώσεως, κατά τον Απόστολον, έχων εν εαυτώ» [142]. Αυτή είναι και η κατάσταση της τελειότητας, κατά την οποίαν επέρχεται η ομοίωση [143]. Η επιζητούμενη φανέρωσις του βαπτίσματος έχει επιτευχθεί. Το Πνεύμα, το οποίον μυστικώς διέμενεν στην καρδίαν, έχει αποβεί ενεργούμενον. Πρόκειται περί μίας αληθινής θεοφανείας, που πραγματοποιείται στον καθένα ξεχωριστά, ως πρόγευση «και αρραβών της εκείσε αιδίου μακαριότητος και της αρρήτου φωτοχυσίας μέτοχος...» [144]. Το υδάτινο βάπτισμα έχει αποβεί πλέον πνευματικόν [145].

Όπως για τον αγ. Γρηγόριο, έτσι και για τον αγ. Θεόληπτο, η κατάσταση της καρδιάς αποτελεί κριτήριο της γενικότερης καταστάσεως της ανθρωπίνης υπάρξεως. Η ιαθείσα καρδιά εκείνων που διάνυσαν την πνευματική οδό «βλέπει» πλέον ότι Αυτός που τώρα συναντούν έχει από πολύ πριν αρχίσει το ανθρωποσωτήριο έργο Του «καθάπερ αρότρω τω σταυρώ τω τιμίω τας υλομανούσας καρδιάς των ανθρώπων υπό της απιστίας και της αμαρτίας νεώσας και καινοποιήσας, σπέρματα θεογνωσίας και αρετής κατεβάλλετο εν ταίς ψυχαίς αυτών» [146]. Η οποιαδήποτε προετοιμασία παραμένει άκαρπος και η όποια καθαρότης παραμένει ατελής όσο δεν πραγματοποιείται η συνάντηση με τον Άλλον και όσο απ' αυτήν δεν αναπτυχθεί σχέση αγάπης. Και οι πλέον καθαροί λογισμοί της καρδιάς χαρακτηρίζονται ως άκαυτο θυμιάμα, του οποίου η ευωδία θα αναδυθεί μόνο με την καύση του. Έτσι λοιπόν «και η ψυχή έξω της θείας αγάπης διατρίβουσα ουκ ευαρεστεί τω Θεώ, ηνίκα δε οι φωτοειδείς αυτής

λογισμοί τω θυμιατηρίω της καρδιακής ησυχίας προσχωρήσωσιν, αυτίκα τω πυρί της αγάπης εκκαιέται και όλη ανωφερής και μετάρσιος γίνεται» [147]. Στην διατύπωση αυτή παρουσιάζεται με σαφήνεια η οριοθέτηση της συμβολής της κάθε πλευράς - θείας και ανθρώπινης - στην συνάντηση αλλά και στη μετέπειτα σχέση. Ζητούμενο πάντα παραμένει το Θείο πυρ ως ενέργεια και πρωτοβουλία του Θεού. Αναγκαία όμως προϋπόθεση για να γευτεί η ψυχή το φως και την θερμότητά του είναι η συσώρευση πνευματικής καύσιμης ύλης εκ μέρους του ανθρώπου. Η προοπτική μιας τέτοιας συναντήσεως μεταξύ δύο μερών με στενή ομοιότητα μα και απόλυτη ετερότητα μετατρέπει την οδύνη της καρδιακής συντριβής από εμπειρία θανάτου σε ελπίδα ζωής. Ο αγ. Θεόληπτος χρησιμοποιεί τα έχοντα διπλή διάσταση - θανάτου και αναστάσεως - πάθη του Χριστού για να απεικονίσει την οριακή αυτή κατάσταση της ανθρώπινης καρδιάς [148]. Πράγματι, ο άνθρωπος που συντρίβει το υψηλό του φρόνημα βιώνει τρόπον τινά την ταφή της υπάρξεώς του. Ο τάφος του όμως αυτός δεν στεγάζει ένα τέλος, αλλά «καθάπερ τι μνημείον καινόν την εαυτού καρδίαν ποιων, θάπτει και θησαυρίζει εν αυτή την επί γης αναστροφήν του Κυρίου» [149].

Η διαλεκτική σχέση μεταξύ Θείας Χάριτος και ανθρώπινης υπάρξεως εκφράζεται κατ' εξοχήν με την προσευχή, η οποία όχι μόνον ατενίζει τον συνομιλητή της [150] αλλά και αναγνωρίζει ότι όλοι οι ψυχικοί ρύποι μόνον «υπό Χριστού, του ανατέλλοντος εν τη καρδία διά προσευχής και της ευκατανύκτου βροχής των δακρύων, εξαφανίζονται» [151]. Στο τελικό αυτό στάδιο της πνευματικής πορείας, η προσευχή μεταβάλλεται σε σιωπή και ο νους οδηγείται στην ύψιστη λειτουργία του: στην αναγνώριση του Κυρίου ως αρχή και τέλος των πάντων. «αυτός γαρ εστι και η τελείωσις της αρετής, αυτός εστι και ο χορηγός της των όντων γνώσεως, αυτός εστι και ο άριστος της θεολογίας εξηγητής,....» [152].

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

139. 1313A.

140. Πρβλ. «It is not we who by our own unaided efforts gather our mind within our hearts in prayer, but the indwelling Paraclete» K. Ware, μν.εργ., 8.

141. Λόγος 44, 23, 353.

142. 1252C.

143. Πρβλ. «Τέλειον άνδρα νόμισον είναι νυν τον την ομοίωσιν των τω Χριστού μεθελικιώσεων ειληφότα» 1253D

144. Λόγος 34, 17, 210

145. K. Ware, μ.ε, 9 :«to pray is to pass from the stage of baptismal grace present in our hearts secretly and unconsciously, ot the point of full perception and conscious awareness when we feel the activity of grace directly and immediately»

146. K6, 94, 3, 43.

147. N2, 208, 5, 299.

148. Βλ. «καθάπερ σινδόνι τη ημετέρα καρδία εντυλίσσομεν το σώμα του Κυρίου». K2, 61, 1, 6. Πρβλ. Λουκ. 23, 53.

149. K2, 65, 7, 110.

150. Βλ. «(σ. Σ. ο νους) εν μέση τη καρδία τον της προσευχής ήχον διασυρίζων έχει μεθ' εαυτού τον της μεγάλης βουλής άγγελον Ιησούν Χριστόν». K7, 108, 12, 223.

151. N1, 182, 14, 178.

152. N 10, 299, 25, 477.